

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Disputatio IX. De excellentia & perfectione huius unionis, quæ est
incarnatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Vnitatis
distinctionem
excludit.

Quomodo
in aliis
magis sit
idem sibi
ipsi, quam
essentia.

Dictum
Augustini.

cum personis, nihilominus vnitas, per quam persona diuina intelligitur esse in se ipsa, vel potius idem sibi, censetur maior, vnitas enim ex propria ratione vnitatis excludit distinctionem, & si simplicissima sit, excludit compositionem, qua ratione igitur vnitas essentia diuina simplicissima est; nulla potest esse maior, qua vero ratione vnitas personarum in essentia admittit distinctionem ipsarum personarum inter se, ex hac parte vnitas vniuscuiusque personæ ad seipsam est maior, quia nullam in ipsa persona admittit distinctionem respectu sui ipsius, & hoc modo dicitur vna persona diuina magis esse in se, quam in alia, ad quem modum dici etiam potest, vnamque relationem magis esse idem sibi ipsi quam essentia, non quia in re ipsa aliquo modo distinguatur ab essentia, sed quia non ita adæquatè est idem illi sicut sibi ipsi, ita enim est idem sibi, vt non possit distinguere ab aliquo, quod cum ipsa metidentificetur, ita vero est idem essentia: vt tamen possit realiter distinguere ab alia persona, quæ identificatur cum essentia. Deinde quoad mentem Augustini obseruari potest, videri potius ipsum loqui de humanitate, quam de homine, sic enim ait: Cum filius sit Deus & homo, alia substantia Deus, alia substantia homo. & subdit, Homo potius in Filio, quam Filius in Patre, videtur igitur loqui de natura ipsa, nam si de supposito loqueretur, falso diceret, Alia substantia Deus, & alia substantia homo. Quod si admittatur hic sensus, adhuc exponi posset humanitatem dici potius esse in Filio, quam Filium in Patre, non propter maiorem, nec qualem vnitatem: sed quia humanitas quodammodo immediatius est in Filio, & cum illo compositum vnum hominem: Filius autem est in Patre tantum ratione naturæ, vnde ex vnione eorum inter se non resultat aliquid vnum, sed solum ex vnione, quam habent cum natura, & ad hoc videtur tendere exemplum, quod statim subdit Augustinus. scilicet, quod anima mea magis videtur esse vna cum anima alterius, quam cum corpore meo, & tamen magis est in corpore meo quam in anima alterius. Recte tamen & fortasse melius exponitur Augustinus cum D. Thom. vt de persona huius hominis, & Filij loquatur; cum autem dicit, Alia substantia Deus, alia substantia homo, sensus est, quod licet idem sit Deus, & homo, alterius tamen essentia sit, in quantum Deus, & alterius, in quantum homo, sicut licet caro, & anima sint vna persona, tamen alia substantia est anima, & alia corpus, tamen quia vnus, & idem Filius, est vtriusque substantia humanæ, & diuinæ, ideo homo dicitur magis esse in Filio, quam Filius in Patre.

DISPUTATIO IX.

In duas Sectiones distributa.

De excellentia, & perfectione huius vnionis, quæ est incarnatio.

Post explicatam essentiam, seu quidditatem huius vnionis conuenienti ordine sequitur, vt gradum perfectionis explicemus, quod dupliciter fieri potest. Primo considerando formaliter perfectionem vnionis in ratione vnionis. Alio modo considerando perfectionem huius vnionis in genere entis, vel in perfectione gratia, recte enim fieri potest, vt vnio sit imperfecta in genere entis, quia ex imperfectis rebus sit, & quod ex illa resultat, est imperfectum ens, & tamen, quod in genere vnionis sit perfecta, quia videlicet perfecte vnit extrema, ita vt vnum per se, ac perfecte componat, quomodo vnio, verbi gratia, inter materiam, & formam celi in genere entis minus perfecta est, quam vnio anime rationalis, & corporis, quamuis in genere vnionis perfectior sit, & idem è conuerso accidere potest, & inter-

duum etiam potest vnio vtroque modo esse perfectior, vel minus perfecta, vt facile potest exemplis demonstrari. Vtrumque igitur de hac vnione sigillatim, ac breuiter inquirendum est.

SECTIO I.

Vtrum hac vnio in ratione vnionis sit omnium maxima.

Loquemur in hoc dubio de vnione, quæ proxime sit inter humanitatem, & substantiam Verbi, nam illa cognita, & perfectione eius, facile constabit, quid de vnione duarum naturarum in vna persona dicendum sit. Durandus ergo in 3. distinct. 5. quæstione 3. negat hanc vnionem esse maximam, putat enim vnionem materię, & formę, seu animę, & corporis esse maiorem. Primo, quia maior est vnitas essentia, quam vnitas personę, ex materia autem, & forma fit vna essentia, non autem ex Verbo, & humanitate. Secundo, quia materia, & forma ita vniuntur, vt non possint separari salua vtriusque consuetudine, Verbum autem, & humanitas ita vniuntur, vt etiam si separarentur, optime possint consistere. Tercio addi potest materiam, & formam naturam suam coaptari per modum actus, & potentia, & ideo maiorem habere proportionem, vt intimius, ac perfectius vniri possint, quam Verbum, ad humanitatem. Quarto denique ex materia, & forma, seu anima, & corpore resultat duplex vnio, naturę & personę, quæ non solum extensue, sed etiam intensue videntur excedere, tum ex parte vnitatis essentia propter dicta, tum ex parte vnitatis personę creatę, quæ inde resultat, cum enim illa non componatur ex rebus distinctis, sicut persona Christi vt humana, sed tantum ex re & modo, videtur esse magis vna, ergo omni ratione illa vnio videtur maior.

Nihilominus dicendum est eum communi sententia, hanc vnionem esse maximam formaliter, & in ratione vnionis, intelligendum vero est compositionem fieri inter proprias vniones, seu compositiones ex rebus realiter distinctis, quod inferius explicabitur. Hanc vero sententiam docuit D. Thom. hic, & clarius in 3. d. 5. q. 1. art. 3. q. 2. quem ibi sequitur Palud. q. 3. art. 3. Capreol. q. 1. conc. 3. & in illius defensione. In eandem inclinatur Scot. d. 6. q. 1. ad argumenta, & Bonau. q. ult. qui tamen variis vtitur distinctionibus, & multum cõfundit comparisonem in dignitate, & in vinculo vnionis, clarius id docuit Alens. 3. p. q. 7. num. 2. art. 3. & Mar. in 3. q. 2. art. 1. conclus. 4. clarius q. 3. articulo 2. p. 4. vbi tamen non bene explicat D. Thom. sententiam. Citatur pro hac sententia Bernard. lib. 5. de considerat. ad Eugen. post medium vbi solum vnitatem trium personarum in diuina essentia dicit superare hanc vnionem, sed Durandus illum explicat de dignitate vnionis propter perfectionem personę, non propter perfectionem vinculi & coniunctionis. Sed Bernardus aper- te de coniunctione loquitur, ideo enim dicit vnitatem Trinitatis esse maiorem, non quia natura diuina dignior est, sed quia personę sunt ipsa natura. Et hanc vnionem probat esse maiorem ceteris, non quia persona Verbi dignior est, sed quia est maximè vna, & simplex. Citari etiam potest Leo Pap. serm. 17. de passione Domini. Vbi tamen solum habet hæc verba. In tantam vnitatem, Dei & hominis natura conuenit, vt nec supplicio poterit dirimi, nec morte desungi. His tamen verbis tacite indicat, hanc vnionem maiorem esse vnione animę & corporis, quæ morte dissolui potuit, quo argumento frequenter vtiuntur Theologi, & quatenus non videatur omnino vrgens, quia id fieri potuit ex omnipotente voluntate Dei, quamuis vnio in se non esset maxima, Et interdum fieri potest, vt vnio dissolui non possit, quia forma caret contratio actiuo, quam.

Vnio hypostatica in ratione vnionis omnium maximam.

Bonauentura, Alensius, Marfil.

Leo Papi.

quamuis vnio in se non sit maior, vt vnio caloris cum suo subiecto non est minor, quam vnio alterius accidentis, licet propter oppositionem contrarij facilius dissolatur eius vnio. Nihilominus non est contemnenda illa ratio, quia cum alijs coniuncta, potest ad excellentiam huius vnionis explicandam conferre, præsertim hoc modo explicata, quod hæc vnio, quia est superioris, & excellentioris ordinis, requirit infinitam virtutem, & influxum causæ agentis adeo perfectum, vt à nullo alio vinci, aut superari possit, & hinc sit, vt non habeat formam contrariā, aut repugnantem sibi, per quam dissolui possit, atq; adeo, vt natura sua, & non solum ex beneplacito Dei sit indissolubilis, & perpetua, quod multum refert ad perfectionem vnionis, vt sic. Potest etiam pro hac sententia citari Cyrill. lib. de Incarnat. Vnigenit. cap. 7. vbi hanc vnionem præfert vnioni animæ & corporis, quamquam non de propria ratione vnionis, sed de eminentia, & supernaturali modo eius loqui videtur. Ratio vero potest esse, quia illud compositum, quod resultat ex hac vnione, est magis vnum, quam omne aliud compositum ex rebus realiter distinctis, ergo & vnio est maxima, consequentia patet ex dictis, & antecedens declaratur, quia in primis illud est magis vnum, quam omne compositum ex substantiis, & accidente, quia illud tantum est vnum per accidens, terminus vero resultans ex hac vnione est vnus per se. Deinde hic terminus est, quid simplicius seu minus compositum, quam omne aliud compositum, substantiale ex rebus distinctis cuiusmodi est vel natura cõstans ex materia, & forma, vel totum cõstans ex partibus integralibus & de hoc posteriori non videtur posse esse dubium, quia compositio ex partibus integralibus, vel est quantitatiua, vel valde similis illi, vnde non fit sine aliquo medio vniente extrema, & quodammodo includit quandam infinitam compositionem partium, quæ tantum copulantur secundum aliquem extremum terminum, & non secundum se totas. De priori vero, scilicet natura composita ex materia, & forma, ita declaratur, primo quia tam materia, quam forma est minus simplex, quam Verbum diuinum, & actus minus perfectus, at vero actus, quo perfectior, & simplicior, eo potest perfectius, & intimius coniungi alteri extremo, & cæteris paribus maior vnitas, & simplicitas componentis confert sine dubio ad maiorem vnitatem compositi. Secundo vnitas suppositi, quæ resultat ex compositione naturæ cum substantia, ex suo genere maior est, quam vnitas, quæ resultat ex materia, & forma, cuius signum est tum quod illa vnitas, & compositio suppositi, reperitur etiam in angelis, tum etiam quod illa compositio in rebus creatis tantum est ex re, & modo intrinseco, quæ ex suo genere minor est, quam ex rebus distinctis: at vero hæc vnio pertinet ad compositionem ex natura & substantia, ergo ex hac parte etiam est maior. Quod etiam ex eo declarari potest, quia cū substantia creata tantū sit modus naturæ, diuina substantia tam intime copulatur illi naturæ, vt impediatur illum modum, & quodammodo vicem eius suppleat, vt dictum est. Et confirmari potest ex locutionibus, quæ ex hac vnione sequuntur, nam per eam factum est, vt Verbum sit homo proprie, ac substantialiter, quod in nulla alia vnione simile reperitur, illud enim, quod Auerroï tribui solet, *Ex intellectu, & intelligibili fieri maxime vnum, quia intellectus sit ipsum intelligibile*, magis per metaphoram, quam ex re ipsa & veritate dictum est: hic autem verissimè, & propriissime Verbum factum est homo per intimam humanitatis coniunctionem.

Et ex his aperte concluditur vnionem duarum naturarum in persona Verbi esse maximam omnium inter omnes vniones duarum rerum in aliquo ter-

tio. Probatur ex dictis, quia illud vnum, in quo vniuntur istæ naturæ, est in se maximè vnum, & indiuisibile, & alteri naturæ non solum vnitur: sed est vnū cum ipsa, alteri vero maxime vnitur, vt ostensum est, ergo.

Ad fundamenta Durand. facile respondetur. Ad primum nego vnitatem essentia compositæ ex materia, & forma, esse maiorem vnitate personæ formaliter, ac præcise loquendo, quod ideo addo, quia, si sumatur vnitas, vel compositio personæ, quatenus supponit, vel interdum includit compositionem naturæ, sic potest dici quodammodo minus, quia includit in se plures compositiones: sic autem non recte fit comparatio, vt per se constat, si autem præcise fiat, ostensum est compositionem personæ, vt sic esse maiorem, seu è conuerso vnitatem inde resultantem esse maiorem.

Ad secundum respondetur. In primis illud esse posse accidentarium, nam quod extrema separata non possint conseruari, potest esse ex imperfectione eorum, & mutua dependentia, non vero ex maiori vnione. Fortasse enim magis potest conseruari vna pars integralis separata ab alia, quam sine vltima dispositione sua, & tamen inde non fit maiorem vnionem intercedere inter substantiam, & dispositionem accidentalem, quam inter partes substantiales inter se, & deinde non constat, materiam, & formam posse consistere dissoluta vnione materia enim, si ab vna forma separatur, indiget alia, vt permaneat in esse & in hoc par est ratio de humanitate, nā si separatur à Verbo, indiget alia substantia, vt consisteret, forma vero separata à materia naturaliter conseruari non potest, nisi sola rationalis, cui hoc singulare est, quia est forma subsistens. Et ita etiā est singulare in Verbo diuino: vt licet sit vnū humanitati, habeat nihilominus substantiam omnino ab illa independentem, quod non refert, vt propterea vnio minus perfecta censenda sit, sicut anima rationalis non minus perfecte vnitur materiæ, quam alia formæ, quamuis separata consistere possit.

Ad tertium respondetur, inter materiam, & formam esse maiorem proportionem naturalem, quam respicit naturalis vnio; at vero humanitas habet proportionem obedientialem respectu substantiæ Verbi, quam respicit supernaturalis vnio quæ altioris ordinis est, & hoc sufficit, vt vnio possit esse maior.

Ad vltimum, partim responsum est, partim dicitur, compositionem creatam ex humanitate, & substantia propria, ex ea parte, qua extrema nō distinguuntur omnino realiter, sed tanquam res & modus, includere quandam identitatem inter extrema, & quoad hoc nō debere, nec posse comparari cum hac vnione, quia vt sic non est vnio, sed vnitas, & propterea dixi hanc comparisonem debere fieri cum vnionibus ex reb. distinctis, quatenus vero illa substantia creata est quidam modus distinctus à propria natura, sic excedit in simplicitate, & vnitate, & in aptitudine, seu potius virtute terminandi quamcumque naturam, tam propriam, quam alienā, à substantia Verbi, quæ infinite perfecta est, tām genere substantiæ, quam in ratione actus purissimi, & ex hac parte superat hæc vnio etiam ipsam compositionem ex natura, & substantia creata, sicut vnio formæ substantialis ad materiam ex ea parte, qua substantialis est, superat vnionem modi accidentalis, verbi gratia, sessionis cum subiecto suo, quamuis in ratione realis identitatis maior possit esse vnitas inter modum, & subiectum, quam sit inter materiam & formam. Solet vero hic inquiri, cum qua naturali vnione seu compositione vnio hæc maiorem similitudinem habeat. Sed de hac re sufficiunt dicta superius disputatione præc. sect. i. in solutione obiectionis contra primum dictum.

Virum vnio Incarnationis in genere entis, seu doni à Deo collati sit omnium maxima.

Obiect. In hoc dubio vnum est, de quo à nemine dubitatur, nec dubitari potest, videlicet terminum ad quem resultat per hanc vnionem esse rem perfectiorem quacumque alia creata, est enim hic terminus (vt supra ostendimus) hic homo Christus, cōstans ex persona Verbi, & humanitate includit ergo in se infinitam perfectionem Verbi, superat ergo omnia alia, quæ finita sunt. Dices hoc argumento probaretur hunc terminum esse tam perfectum, sicut Verbum ipsum secundum se, atque adeo sicut Patrem ipsum, vel Spiritum sanctum, quod videtur contra Verba Christi Ioann. 14. dicentis, *Pater maior me est*, vbi loquitur de se ipso, vt homine, atque adeo, vt termino huius vnionis. Respondetur, si in hoc termino consideretur totum id, quod includit, verum est, esse simpliciter infinite perfectum, quia includit totam perfectionem Verbi, & humanitatis, sicut omne compositum includit totam perfectionem componentium, si autem hic terminus consideretur formaliter, ac præcise, vt constituitur per humanitatem, sic dicitur minor Patri.

Respon. Quod ergo in quæstione venire potest, solum est, an considerando id, quod per hanc vnionem confertur humanæ naturæ, illud sit maius, & excellentius quocunque alio ente creato, vel quocunque dono Dei. Durandus enim in 3. distinct. 2. quæst. 1. dicit perfectiorem esse, & digniorem vnionem beatitudinis, atque adeo esse excellentius Dei donum, quia reddit formaliter beatum, & explet omne desiderium. Idem Richardus ibi artic. 2. quæstione vltima ad fin. Gabr. distinct. 1. quæst. 2. artic. 3. dubit. 4. ad secundum videtur sentire hanc gratiam vnionis pertinere ad maiorem dignitatem, tamen quæst. 2. artic. 2. ad secundum ad finem in contrariam partem inclinat. Idem Marfil. quæst. 3. artic. 2. ad secundum; Scotus vero distinct. 2. quæst. 1. dicit hanc vnionem esse perfectiorem in ratione actus primi, illam vero, quæ est in visione beata, esse perfectiorem per modum actus secundi, simpliciter vero negat esse comparabiles, quia sunt diuersarum rationum. Sed cum ratione doni, & perfectionis conueniant, in ea comparari poterunt, imo non solum cum perfectione visionis: sed etiam cum perfectione gratiæ habitualis potest hæc vnio comparari. Et potest fundari hoc modo hæc opinio, quia per hanc vnionem duo possunt intelligi conferri humanitati, scilicet modus ille creatus, qui fit in humanitate, & persona Verbi (omitto enim prædicamentalem relationem vnionis, hæc enim & paruum perfectionem affert, & ex suo fundamento iudicanda est) modus autem vnionis videtur in se esse quid valde imperfectum, quia realiter, seu identice est idem cum ipsa humanitate, & ita ex hac parte non videtur excedere ordinem naturæ in entitate sua, imo videtur esse quid minus perfectum, quam ipsa substantia humanitatis, gratia vero, vel visio beata est res omnino supernaturalis in entitate, & substantia sua, tamen sicut persona Verbi donatur aliquo modo humanitati per hanc vnionem, ita persona Spiritus sancti, & tota Trinitas donatur homini per gratiam, ergo in hoc æquales sunt, omnibus ergo pensatis, perfectior, vel dignior videtur illa vnio. Et confirmatur primo, quia donum communicabile indifferenter naturis rationalibus, & irrationalibus, minoris excellentiæ, & dignitatis esse videtur, quam donum, quod solis rationalibus creaturis communicari potest, sed hæc vnio est prioris generis, vt patet infra quæstione quarta, visio autem beata, & etiam gratia habitualis est posterioris generis, ergo,

A Secundo confirmatur, quia gratia habitualis sanctificat animam, & visio Dei replet omne gaudium. Ac denique ipse amor Dei ad summum bonum animæ præferendum cuius alij, ergo non videtur hæc vnio cum his omnibus bonis comparanda, nec præ illis eligenda. Terrio confirmatur, quia per mysterium Eucharistiæ confert nobis Deus ipsummet Christum, qui est infinitum bonum, ergo ex hac parte non minus beneficium, seu donum est, quam ipsa incarnatio, aliunde vero superat, quia non vni tantum humanitati, sed omnibus datur, & non semel tantum, sed sæpissime, ergo, &c.

B Nihilominus dicendum est cum communi sententia, hanc vnionem esse supremum ad perfectissimum opus gratiæ per quod DEVS communicat creaturæ aliquid excellentius, & melius, quam per omnem aliam actionem communicet. Hæc est sententia Diui Thomæ artic. sequenti, ad 1. artic. 1. in corpore, & infra quæst. 4. artic. 1. ad 2. vbi tenet Caietanus, & alij. Idem supposuit D. Thomas, supra quæst. 1. artic. 1. vbi late explicuimus, quomodo communicatio bonitatis diuinæ fit maior in hoc opere, quam in omni alio, quod idem fere docet Albertus, Henricus in 3. distinct. 2. & Bonauentura ibi artic. 1. quæst. 2. in prioribus argumentis, quorum conclusionem postea concedit. Idem sumitur ex Alezan. Alen. 3. p. quæst. 11. & 12. artic. 1. membr. 1. & ex Henric. quodlib. 6. q. 6. & quodlib. 13. quæst. 5. & alij auctores infra citandi, qui negant gratiam vnionis posse communicari creaturæ irrationali, hanc sententiam tanquam manifestam supponunt. Denique Scotus hoc tandem docuit in 4. distinct. 49. qu. 2. §. ad istam secundam quæst. Et probari primo potest ex Augustino lib. 13. de Trinit. c. 9. & 13. dicente, Deum factum esse participem nostræ mortalitatis, vt nobis, persuaderet futuros participes immortalitatis eius & gloriæ, & ideo Ioannem Euangelistam, c. 1. cum dixisset, *Dedit ei potestatem filius Dei fieri*, statim addidisse, *Et verbum caro factum est*, vt ab eo quod maius est, suaderet quod incredibile videbatur. Itaque censet multo maiorem esse gratiam, Deum fieri hominem, quam homines per gratiam adoptionis fieri Dei filios, & hæredes, quo argumento fere vsus est Paulus ad Rom. 8. dicens, *Qui proprio filio suo non pepercit, quomodo cum illo non omnia nobis donabit?* eodem modo loquitur Augustinus, tractat. 2. in Ioann. & ideo lib. de prædestinat. sanct. ca. 15. hanc gratiam vnionis vocat, *Excellentissimam, tantamque naturæ humanæ subiectionem, vt quo altius attolleretur, non haberet*. Idem sumi potest ex Chrysost. homil. 10. in Ioann. Ratione breuiter

C claratur primo, quia, si consideremus omnia, quæ in hac vnione interueniunt, non tantum collatum est humanitati aliquod donum creatum, sed ipsamet persona increata filii Dei, quæ est infinitum bonum. Nec vero cum hoc dono conferri potest, quod ipsis iustis datur per gratiam ipsa persona Spiritus sancti, aut Beatis ipsa essentia diuina, quia in illis vnionibus accidentalibus non datur ipse Deus, vt per se ipsum quasi formaliter perficiat, vel aduet, seu terminet ipsum esse creaturæ suæ, neque vt cum illa vnio ens vere componat: sed dicitur dari speciali modo, quia singulari ratione censetur esse præsens, aut per modum obiecti, aut per modum principii supernaturaliter efficientis, & perficientis animam, aut certe secundum quandam præsentiam, vel vnionem ex speciali amicitia profectam. At vero per hanc vnionem ipsamet persona Verbi per se se coniungitur humanitati, illamque perficit, & terminat dependentiam eius. Ac denique cum illa vniam substantiam vere, ac inessabiliter componit, quando ergo maior est persona diuina, quam eius participatio, & filiatio naturalis, quam adoptiua, tanto donum collatum per hanc vnionem coniuncta alia videtur superare. Quod argumentum totum fundamentum habet in Paulo ad Heb. 1. dicente de Christo, *Tanto me-*

D *lior*

Vnio hypostatica per opus gratiæ & donum Dei excellentissimū, D. Th. m. Bonauent. Alen.

Henricus in 3. distinct. 2. & Bonauentura ibi artic. 1. quæst. 2. in prioribus argumentis, quorum conclusionem postea concedit. Idem sumitur ex Alezan. Alen. 3. p. quæst. 11. & 12. artic. 1. membr. 1. & ex Henric. quodlib. 6. q. 6. & quodlib. 13. quæst. 5. & alij auctores infra citandi, qui negant gratiam vnionis posse communicari creaturæ irrationali, hanc sententiam tanquam manifestam supponunt. Denique Scotus hoc tandem docuit in 4. distinct. 49. qu. 2. §. ad istam secundam quæst. Et probari primo potest ex Augustino lib. 13. de Trinit. c. 9. & 13. dicente, Deum factum esse participem nostræ mortalitatis, vt nobis, persuaderet futuros participes immortalitatis eius & gloriæ, & ideo Ioannem Euangelistam, c. 1. cum dixisset, Dedit ei potestatem filius Dei fieri, statim addidisse, Et verbum caro factum est, vt ab eo quod maius est, suaderet quod incredibile videbatur. Itaque censet multo maiorem esse gratiam, Deum fieri hominem, quam homines per gratiam adoptionis fieri Dei filios, & hæredes, quo argumento fere vsus est Paulus ad Rom. 8. dicens, Qui proprio filio suo non pepercit, quomodo cum illo non omnia nobis donabit? eodem modo loquitur Augustinus, tractat. 2. in Ioann. & ideo lib. de prædestinat. sanct. ca. 15. hanc gratiam vnionis vocat, Excellentissimam, tantamque naturæ humanæ subiectionem, vt quo altius attolleretur, non haberet. Idem sumi potest ex Chrysost. homil. 10. in Ioann. Ratione breuiter

Auguſt.

Ioan. 1.

Roman. 8.

Auguſt.

Chryſost.

Diffinitio

in vnione

hypostatica

& beatificam, & vnionem per gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

gratiam,

hior Angelis effectus, quanto differentius pra illis nomen ha- A
reditant, & infra id confirmat ex illo Psal. 44. Dilexi
iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus,
Deus tuus oleo laetitiae pra participibus tuis, quæ de Chri-
sto Deo & homine, intelliguntur, in quo humanitas
diuinitate vncta est, vt sancti exponunt, quos infra
questione 78. & 15. afferemus. Quod à figao confir-
mari potest, tum quia humanæ naturæ ratione hu-
ius vnionis debetur maior reuerentia, & honor, quā
debeatur illi personæ creatæ propter quamcunque
excellentiā gratiæ, aut gloriæ, ergo signum est
hanc dignitatem esse maiorem, sicut colligere
videtur Paul. ad Hebræ. 1. cum ait, & adorent eum o-
mnes Angeli eius, tum etiam quia ipsi humanitati ra-
tione huius vnionis debetur omnis excellentia gra-
tiæ & gloriæ, & vt sit prorsus impeccabilis, vt infra B
dicetur, nonnullum etiam signum est, quod hoc ho-
num, quo est præstantius, eo est rariis, vnde soli vni
naturæ communicatum est. Secundo confirmatur,
seu explicatur ex eplo, quia sicut corpus humanum
per substantialem coniunctionem cum anima rati-
ionali, efficitur veluti organum coniunctum illius,
& participat quodammodo spiritualem & rationa-
lem perfectionem eius qui status est maior perfectio
corporis quam omnis alia creatæ: ita humanitas per
hanc vnionem substantialem fit vere, ac proprie na-
tura ipsius Verbi diuini, & instrumentum coniun-
ctum illius, & ideo illi debitum est, vt participet per-
fectiones ipsius Verbi, & vt ab illo dirigatur, & gu-
bernetur tanquam à propria hypostasi, est ergo hoc
bonum sine vlla comparatione, maior perfectio il-
lius humanitatis, quam omnis alia perfectio creatæ
aut creabilis, ergo.

Secundo, si consideremus ipsum modum vnio-
nis, in primis excedit in hoc omnia alia entia creatæ,
quod est in altiori ordine rerum, quam reliqua om-
nia: sicut enim gratia quamuis comparata ad sub-
stantiam animæ, sit fortasse in esse physico, & in en-
titate minus perfecta, quia est accidens, anima verò
substantia, tamen secundum gradum, vel ordinem
rerum, constituitur in altiori ordine diuino, quia est
quædam participatio diuinitatis eiusque perfectio-
num, seu operationum: eo modo, quo sunt propriæ
Dei, & non possunt esse connaturales substantiæ cre-
atæ: ita hæc vnio licet in se tantum sit quidam mo-
dus creatus, tamen quatenus attingit Deum ipsum
in se, & illi intime, & substantialiter coniungit natu-
ram creatam, & facit vt ille qui est verus homo, sit
etiam verus Deus, non per participationem, sed per-
sonaliter, & per essentiam, hac ratione pertinet ad
quendam altiorem ordinem rerum, quam sit ordo
naturæ, vel gratiæ adoptionis, cuius signum etiam
est, quia hæc vnio non debetur naturæ, nec secun-
dum se, neque etiam vt habenti gratiam creatam
quantumcunque perfectam, at vero gratia habitualis,
& beatitudo ipsa, licet non debeatur naturæ secun-
dum se, debetur tamen naturæ, vt habenti hunc mo-
dum vnionis ad Verbum. Et hoc docuit optime D.
Tho. infra q. 7. artic. 13. ad 3. vbi dicit, gratiam vnio-
nis non esse in genere gratiæ habitualis, sed esse su-
pra omne genus, sicut ipsa diuina persona, quod fa-
tis est, vt illa vnio sit excellentius donum Dei quam
omne aliud creatum, quāuis fortasse in entitate sua
non excedat ipsam substantiam humanitatis, sicut
etiam donum sanctificationis per gratiam, est maius
quam ipsa creatio substantiæ, quamuis fortasse ipsa
entitas gratiæ physice non sit perfectior, quia excel-
lentiā horum donorum, magis pensanda est ex mo-
do, quo per illa Deus ipse communicatur, quam ex
physica tantum entitate. Et confirmatur, quia hic
modus non solum est supernaturalis, vt supra osten-
dimus, verum etiam est maius opus Dei, quam opus
creationis, vel glorificationis, quia, vt supra q. 1. late
dictum est, diuina omnipotentia atq; alia attributa,
in illo magis ostenduntur.

Et ex his facile est fundamentis contrariæ senten-
tiæ respondere, quoad principale enim fundamen-
tum iam declaratum est, quomodo Incarnatio, tam
ratione vnionis, quam Verbi vniti, excedat omnia
alia dona Dei. Vnde solum addendum est, hunc
modum vnionis simpliciter dicendum esse superna-
turale, multo magis quā gratiam, vel visionem bea-
tam, quia multo minus potest esse cōnaturalis crea-
turæ, & altiori modo coniungit illam Deo, supra to-
tum debitum illius, ac denique magis in eo agitur
supra omnes leges naturæ. Nec refert quod hic mo-
dus non sit entitas distincta omnino realiter à sub-
stantia humanitatis, satis enim est, totum illud esse,
quod habet, vt est modus, esse omnino supernatura-
le, non tantum quia supernaturaliter fit, sed quia in
se est, quid supernaturale. Quod vero gratia aut vi-
sio habeant proprias entitates supernaturales distin-
ctas omnino ab entitate substantiæ, non arguit in eis
maiorem supernaturalitatem, sed in hoc modo ma-
iorem quandam perfectionem, quia non pertinet ad
modum accidentis, sed substantiæ. Et inde etiam
colligi potest, hunc modum esse magis supernatura-
lem: imo constitui (vt ita dicam) in supremo gradu
supernaturalitatis, substantia enim omnino super-
naturalis, si esset possibilis, altior esset, quam acci-
dens supernaturale, quia vero talis substantia om-
nino creatæ esse nō potuit, solum mediante hoc mo-
do vnionis potuit aliquo modo constitui, illa enim
substantia composita ex Verbo & humanitate ma-
xime supernaturalis censenda est.

Ad primam confirmationem negatur assumptū, A d. 1. com-
ratio enim substantiæ perfectior est, quam ratio sen-
sibilis, quamuis illa communicari possit in anima-
tis, hæc vero solis animantibus, imo ex illa ratione
sequeretur maiorem perfectionem esse habere sen-
sum, quam sit vnio hypostatica, quia hæc commu-
nicari potest lapidi, illa vero non. Illud ergo, vt Ca-
rieranus notauit, ad summum procedit in perfectio-
nibus connaturalibus, quæ oriuntur ex propriis re-
rum principiis, imo addendum est, oportere vt sint
perfectiones eiusdem ordinis, & maxime in iis quæ
non sunt perfectiones simpliciter, sed includunt im-
perfectionem generaliter autem loquendo, sepe
vniuersalior perfectio est maior ex suo genere, quia
est simpliciter simplex: ita vero est in proposito,
quia constitutio suppositi est perfectio simpliciter,
& substantialis, & ideo ex suo genere maior est, licet
possit pluribus rebus communicari, quam visio, quæ
accidentalis perfectio est. Concedi tamen potest
visionem ex ea parte, quæ est actus vitæ actusque se-
cundus quoad modum esse secundum quid magis
perfectam, quam vnio hypostatica, per se sumpta, &
ex hac parte solum posse communicari creaturæ ra-
tionali, sicut nutritio simpliciter non est perfecti-
or, quam ratio substantiæ vel suppositi, & tamen
propter modum non potest esse nisi à principio
vitæ.

Ad secundam confirmationem respondetur pos-
se potius retorqueri in confirmationem veritatis, A d. 2. con-
quia per hanc vnionem excellentiori modo sancti-
ficatur anima, & Deificatur, quam per omne aliud
donum creatum, imo non solum anima, sed etiam
corpus, quæ est alia excellentia huius vnionis, quæ
animam, & carnem immediate coniungit Deo, vnde
sine dubio est bonum præ omnibus eligendum.
Quod vero ex illa præcise non sequatur gaudium,
nisi media aliqua cognitione, hoc pertinet ad exces-
sum secundum quid, quia prouenit ex modo vita-
liter operandi. Et hinc etiam posset obiter solui di-
ctum Augustini, quod hic afferri solet, quod Mater
Dei felicitur concipiendo mentem quam ventris, non est
enim comparabilis illa conceptio, cum hac vnione,
quia non fuit ita formaliter sanctificata, & Deificata
Beata Virgo per conceptionem corporalem filij Dei,
sicut

Solutio ad
gumentum.

Augusti.

sicut ipsa humanitas per vnionem, quamquam dictum illud suam habeat intelligentiam, infra suo loco tractandam. Et hinc ad vltimam confirmationem dicitur, nullam esse comparationem sumptam ex mysterio Eucharistiae, quia ibi non datur Christus secundum vnionem personalem, sed solum secundum quandam realem praesentiam, & vnionem accidentalem ad effectus gratiae creatae & accidentalis ordinatae.

ARTICVLVS X.

an vnio duarum naturarum in Christo sit facta per gratiam.

16.
In q. 6 a. 6.
Et vbi q. 29.
ar. 2. Et 3. d.
13 q. 3. ar. 7.
P. sec. q. 110.
ar. 2. Et 3. 1.

Art. 9 huius
quaest.

c. 15. ante
med. i. m. 7.

3 d. 13 q. a. 1.
1. 2 q. 110 a. 1.

3 d. 4 q. 3 ar.
2 q. 2 Et
col. 2 le. 2.
col. 3.

Ad decimum sic proceditur. Videtur, quod vnio Incarnationis non sit facta per gratiam. Gratia enim est accedens quoddam: vt in secunda parte habitum est*. Sed humanae naturae vnio ad diuinam, non est facta per accedens: vt supra ostensum. 4. Ergo videtur quod vnio Incarnationis non sit facta per gratiam.

1. Praeterea, Gratia subiectum est anima: Sed sicut dicitur Col. 2. in Christo inhabitauit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: ergo videtur quod illa vnio non sit facta per gratiam.

3. Praeterea, Quilibet Sanctus Deo vnitur per gratiam. Si igitur vnio Incarnationis fuit per gratiam, videtur quod non aliter dicatur Christus esse Deus, quam alij Sancti homines.

Sed contra est, quod Augustinus dicit in lib. 2. de Prad. Sanctorum, Ea gratia sit ab initio fidei suae homo quicumque, Christianus, quia gratia homo ille ab initio factus est Christus: Sed homo ille factus est Christus per vnionem ad diuinam naturam. Ergo vnio illa fuit per gratiam.

Respondendo dicendum, quod sicut in secunda parte dictum est*, gratia dupliciter dicitur. Vno modo ipsa voluntas Dei gratis aliquid dantis: Alio modo ipsum gratuitum donum Dei. Indiget autem humana natura gratuita Dei voluntate ad hoc, quod eleuetur in Deum cum hoc sit supra facultatem suae naturae. Eleuatur autem humana natura in Deum dupliciter. Vno modo per operationem, qua scilicet Sancti cognoscunt & amant Deum. Alio modo per esse personale. Qui quidem modus est singularis Christo: in quo humana natura assumpta est ad hoc, quod sit in persona filij Dei. Manifestum est autem quod ad perfectionem operationis requiritur, quod potentia sit perfecta per habitum: sed quod natura habeat esse in supposito suo, non sit mediante aliquo habitu.

Sic ergo dicendum est, quod si gratia accipitur ipsa Dei voluntas gratis aliquid faciens, vel gratum seu acceptum aliquem habens, vnio Incarnationis facta est, per gratiam: sicut & vnio Sanctorum, ad Deum per cognitionem & amorem. Si vero gratia dicatur ipsum gratuitum Dei donum, sic ipsum quod est humanam naturam, esse vnitam personae diuinae, & potest dici quaedam gratia, in quantum nullis precedentibus meritis hoc est factum, non autem ita quod sit aliqua gratia habitualis, qua mediante talis vnio fiat.

Ad primum ergo dicendum, quod gratia, quae est accedens, est quaedam similitudo diuinitatis participata in homine. Per Incarnationem autem, humana natura non dicitur participasse similitudinem aliquam diuinae naturae, sed dicitur esse coniuncta ipsi diuinae naturae in persona filij: Maius autem est ipsa res, quam similitudo eius participata.

Ad secundum dicendum, quod gratia habitualis est solum in anima: Sed gratia, id est, gratuitum Dei donum quod est vniri diuinae personae, pertinet ad totam naturam humanam, quae compositur ex anima & corpore. Et per hunc modum dicitur plenitudo diuinitatis in Christo corpore

aliter habitasse: quia est vnita diuina natura non solum animae, sed etiam corpori: Quamuis etiam possit dici, quod dicitur habitasse in Christo corporaliter, id est non vmbrales sicut habitauit in sacramentis veteris legis, de quibus ibidem subditur, quod sunt vmbra futurorum: corpus autem est Christus: prout scilicet corpus contra vmbralem diuiditur. Diuinitas etiam quidam, quod diuinitas dicitur in Christo habitasse corporaliter, id est, tribus modis: sicut corpus habet tres dimensiones. Vno modo, per essentiam, praesentiam, & potentiam: Alio modo, per gratiam gratum facientem: sicut in sanctis: Tertio modo, per vnionem personalem: quod est proprium sibi.

Vnde patet responsio ad tertium: quia scilicet vnio Incarnationis non est facta solum per gratiam habitalem, sicut alij sancti vnuntur Deo, sed secundum subsistentiam suae personae.

COMMENTARIVS.

Explicit haecenus D. Tho. perfectio nem essentialium huius vnionis, & vultu physicam naturam eius. In his autem tribus vltimis articulis docet, quid sit haec vnio in genere gratiae, seu quomodo sit hoc opus gratiae gratuito collatae humanae naturae, & obiter declarat nonnullas causas, praeterim extrinsecas incarnationis. Ad intelligendum ergo titulum praesentis articuli aduertendum est, tribus modis posse existimari hanc vnionem factam esse per gratiam, scilicet effectiue, dispositiue, & formaliter, alia enim genera causarum in praesenti locum non habent, vt per se constat. Rursus gratiam distinguit D. Tho. in corpore articuli vno modo significare gratuitam Dei voluntatem, alio vero quodlibet gratuitum donum Dei. Vnde fit etiam, vt haec gratia in increatam, & creatam distinguatur, & iuxta varias significationes, variegatae question. sub hoc vno titulo comprehendendi possint, quas omnes videtur D. Thom. complexus, omnibus enim illis satisfaci.

Dicit ergo primo, hanc vnionem esse per gratiam, quae est gratuita Dei voluntas, quia est supra facultatem totius naturae, & supra omnia merita, in qua conclusione assignat causam efficientem, quam dicit esse solam diuinam voluntatem, non vt curat operantem, sed vt eleuatam naturam, supra totum debitum, & meritum sui, sub qua ratione voluntas, gratia vocatur, & in hoc genere causae dici potest vnio haec facta per gratiam increatam.

Dicit secundo, non esse factam hanc vnionem per aliquam gratiam habitalem, & inherentem ipsi humanitati. Ratio est, quia haec vnio non est aliqua operatio, sed est communicatio ipsius esse personalis filij Dei: at vero gratia habitualis ordinatur ad operationem: ergo. In qua conclusione intendit D. Tho. excludere hanc gratiam, quo ad omne genus causae, pro certo n. supponit, non posse esse formalem, quia est accedens, quod supra etiam disputatione sexta probatum est quod vero non sit efficiens, vel disponens, optime probat ratione adducta, quia habitus solum ad operationem disponit, & solam illam efficit. Et confirmat hoc, argumento proportionali, nam in nobis natura non est in supposito suo, medio aliquo habitu, ergo nec in Christo. Quod argumentum videri potest non omnino efficax, quia haec vnio in Christo non fit eodem prorsus modo, ac in nobis. Sed quomodo in hoc teneat proportio in sequenti disputatione latius ostendemus. Vltimo est in hac conclusione aduertendum, quamuis D. Tho. specialiter locutus fuerit de gratia habituali, sub ea tamen comprehendisse non solum habitum existentem in essentia animae, sed etiam habitus potentiarum, imo addo extendi hoc debere ad actus, & ad omne auxilium creatum ad operationem ordinatum, de his enim